

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ УЧНІВ

Впровадження інноваційних технологій в системі фізичного виховання в розумово відсталих учнів має на меті забезпечення системності формування компенсаторних механізмів у дітей зазначеної нозології, вивчення стадійності їхнього розвитку, залежності структури компенсації від часу появи дефекту, важкості та глибини ураження, рівня педагогічної допомоги, розкриття ролі сенситивних періодів розвитку тієї чи іншої функції у процесі компенсації дефекту і, нарешті, показ важливої ролі різних форм практичної діяльності як умови подолання впливу дефекту на фізичний, психічний і соціальний розвиток даних дітей.

Підвищення ефективності фізичного виховання розумово відсталих учнів молодших класів передбачає пошук інноваційних підходів до організації фізкультурно-оздоровчої роботи, реалізації завдань, які потребують перебудови свідомості людини, мобілізації її життєвих ресурсів, усвідомлення необхідного дотримання здорового способу життя та вироблення особистої позиції щодо зміцнення стану свого здоров'я впродовж всього життя, з врахуванням інтересів та вікових особливостей дітей.

Аналіз останніх досліджень, які проведені А. Дмитрієвим, С. Венєвцевим, Є. Черник та ін., дозволяє стверджувати, що дисгармонійність розвитку розумово відсталих дітей знаходить свій вияв у нижчому, порівняно з нормою, рівні розвитку фізичних якостей і реалізується у вигляді рухових порушень. Дослідники вказують на низький рівень розвитку фізичних якостей (показники сили, швидкості, витривалості, гнучкості, точності й статичної

рівноваги), координаційних здібностей та дрібної моторики у розумово відсталих школярів у порівнянні з учнями масових шкіл.

У зв'язку з цим важливого значення набуває впровадження у спеціальній школі для дітей зазначеної нозології відповідної системи педагогічних заходів, яка б забезпечувала належний рівень розвитку фізичних якостей в поєднанні з корекційно-оздоровчою спрямованістю процесу фізичного виховання.

Важливу роль у вирішенні проблем корекції, реабілітації та соціальної інтеграції розумово відсталих дітей в умовах сьогодення відіграють засоби адаптивного фізичного виховання. Різноманітність і спрямованість фізичних вправ, що застосовуються в системі адаптивного фізичного виховання, варіативність їх виконання дозволяють здійснювати добір і необхідне їх поєднання з урахуванням завдань корекції рухових порушень і підвищення фізичної підготовленості дітей означеної нозології до оптимального рівня.

Одним з головних завдань адаптивного фізичного виховання полягає у формуванні у розумово відсталих дошкільників свідомого ставлення до власних сил, впевненості в них, готовності до сміливих і рішучих дій, прагнення виконувати фізичні навантаження, необхідні для свого повноцінного функціонування, а також потреби систематично займатися фізичними вправами і вести здоровий спосіб життя, враховуючи рекомендації валеології.

Метою статті є визначення особливостей використання інноваційних технологій в системі фізичного виховання розумово відсталих учнів в умовах спеціальної школи.

Актуальними завданнями процесу навчання та виховання спеціальних шкіл для розумово відсталих дітей є активізація пізнавальної діяльності і стимулювання психічних функцій, причому найбільш перспективні можливості відкриваються при використанні з цією метою фізичних вправ.

В процесі рухової діяльності людини на рухи реагують не тільки окремі м'язи та внутрішні органи, але й цілісний живий організм, при цьому кожна з його система несе певне навантаження. Отже, для грамотної організації фізичного виховання в першу чергу потрібне наукове розуміння процесу

функціонування і розвитку організму як цілісного об'єкту, що вимагає відповідно системного підходу.

Суть методики використання корекційно-оздоровчих рухових дій в процесі навчання розумово відсталих дітей молодшого шкільного віку полягає в наступному: людина – єдина біосоціальна істота, і диференціація її природи на соціальну і біологічну часто є не виправданою. Тому навчання повинно відбуватися з опорою не тільки на соціально значущий характер діяльності дитини, але і на його біологічну природу.

Інноваційний підхід полягає в з'єднанні традиційних форм навчання з методикою рухових дій. Це дозволяє активізувати як процес навчання, так і біологічний процес розвитку дитини.

Запропонована методика допоможе подолати труднощі процесу навчання учнів початкових класів з руховими та психофізичними відхиленнями. Її метою є виправлення рухових порушень, корекція розумового та фізичного розвитку.

Сутність запропонованої методики – поєднання комплексу рухових дій („алфавіт рухів тіла”) і спеціально розроблених або модифікованих рухливих ігор в процесі навчання дітей.

Перевагою методики, поза сумнівом, є:

- універсальність щодо місця і часу застосування (її можна використовувати як на заняттях у класі, так і у позаурочний час – на перерві, шкільному святі, дитячому ігровому майданчику за місцем мешкання, в оздоровчих таборах та ін.);

- базування на ігровому методі – способі оволодіння знаннями, уміннями, навичками, заснованому на включенні в процес навчання компонентів ігрової діяльності. Цей метод можна використовувати разом з іншими методами проведення уроків, оскільки в процесі гри викликаються позитивні емоції, які захищають дітей від розумових перевантажень.

„Алфавіт рухів тіла” складається з рухових поз, що образно уявляють букви абетки. Діти на слух або зорово сприймають назву букви і, використовуючи м'язове відчуття і м'язовий рух, зображують цю букву.

І навпаки, аналізуючи ту або іншу позу, називають зображену букву. В даному випадку з'єднуються розумове уявлення букви і м'язові відчуття, завдяки чому зміцнюються умовні зв'язки в корі головного мозку і згодом буква легко відтворюється.

Елементи рухів, які виконуються при показі тієї або іншої букви, як правило, знайомі і доступні розумово відсталим дітям молодшого шкільного віку. До „алфавіту рухів тіла” входять рухи рук, ніг, нахили тулуба і голови, полуприсіди, присіди та інші фізичні вправи.

Після засвоєння дітьми рухів тіла, що зображають окремі букви, можна використовувати їх комплекси. Комплекси складені із спеціально розроблених рухів тіла, які відповідають певним буквам у послідовності, що легко виконується. Це скорочує час на пояснення вправ, які виконуються, і тим самим збільшує кількість рухів за одиницю часу. Справжні комплекси можуть виконуватися учнями як на уроках фізичної культури, так і під час фізкультхвилинок на загальноосвітніх уроках. Окрім того, комплекси можна використовувати на заняттях з лікувальної фізичної культури та логопедії.

Корекційно-навчальні ігри в русі є або модифікацією рухливих ігор з урахуванням особливостей розумово відсталих дітей, або оригінальними іграми, які спеціально розроблені. Основними вимогами до ігор є: поєднання в діяльності дітей елементів гри та навчання; поступове ускладнення навчального завдання та умов гри; підвищення розумової активності дитини в режимі запропонованих завдань; оздоровча спрямованість ігор.

В результаті реалізації цих вимог створюються умови для взаємозв'язку рухової системи та інтелектуального розвитку для навчання грамоті. Запропоновані ігри згруповані за ознаками провідної рухової дії: ігри з бігом та ходьбою; ігри зі стрибками; ігри з шиккуванням та перешиккуванням; ігри з предметами; ігри з лазінням та перелазінням; ігри-естафети.

Одне із завдань ігрових дій – навчальне. Його вирішення вимагає від дитини активних розумових і вольових зусиль, але воно ж дає їй найбільше задоволення. Зміст навчального завдання може бути найрізноманітнішим. Це

може бути: розвиток фонематичного слуху; розвиток уміння чути звук у слові; розвиток уміння співвідносити звук з буквою; розвиток уміння виділяти в мовленні слова, що позначають предмет; практичне оволодіння формою множини; закріплення правильної постановки питання до слів, що позначають назву предметів і т. ін.

Із-за наявності в учнів спеціальних шкіл різноманітних дефектів психічного та фізичного розвитку, гра вирішує і корекційні завдання. Створюється необхідний зв'язок між фізичними і розумовими діями, яка веде до загального розвитку розумово відсталих дітей.

Інноваційні технології в системі фізичного виховання розумово відсталих учнів вирішують завдання зміцнення здоров'я, загартування, правильного фізичного розвитку дітей, спрямовані одночасно і на вирішення корекційних завдань шляхом подолання недоліків фізичного розвитку і порушень моторики розумово відсталих школярів, що сприяє компенсації інтелектуальних і психічних дефектів.

Таким чином, в результаті дослідження визначені особливості використання інноваційних технологій в системі фізичного виховання розумово відсталих учнів в умовах спеціальної школи. Інноваційний підхід полягає в з'єднанні традиційних форм навчання з методикою рухових дій, що дозволяє активізувати як процес навчання, так і біологічний процес розвитку дитини. Особливістю методики корекційно-оздоровчих рухових дій є можливість її використання в процесі навчання учнів з 1-го по 4-ий класи спеціальної школи для розумово відсталих дітей на уроках і позаурочних формах фізичної культури, на уроках української мови, ритміки, заняттях з логопедії та лікувальної фізичної культури.